

het effect daarvan in het belijden en leven der Kerken de overeenstemming niet duidelijk is gebleken.

In de „Gron. K. bode“ wijst ds Miedema erop, dat telkens weer „misverstand“ als oorzaak der scheuring wordt aangewezen, ook door ds Brussaard. En, zoo zegt ds Miedema:

En nu is ds Brussaard door de redactie van „Woord en Geest“ ter verantwoording geroepen. Hij heeft nog eens weer een rekenschap van gevoelen afgelegd en die redactie heeft daarover haar meening zeer duidelijk uitgesproken. Een meening die hierop neerkomt, dat ds Brussaard wel van misverstand spreekt, maar dat eigenlijk zijn verklaring op de Classe Haarlem een misverstand zijnerzijds is en dat de redactie van „Woord en Geest“ van geen misverstand meer weten wil.

Het is wel merkwaardig dat „Woord en Geest“ zoo beslist, ter eener zijde beweert dat alle leden der Gereformeerde kerken dat blad eigenlijk lezen moeten en ter anderzijde toch duidelijk een beginsel plaatst, dat niet en nooit kan overeenstemmen met de beslissing van Assen.

Hier is wel duidelijk geen misverstand meer mogelijk, dat „Woord en Geest“ zoekt de kerken te breken.

Ds Brussaard houdt ook nog weer vol, dat het enkel geldt een kwestie, die niet centraal is, of die enkel in den omtrek ligt, die niet mag verdeelen. Vergeet ds Brussaard dan niet dat het ten diepste toch gaat om het gezag van Gods Woord, om het aanvaarden van hetgeen daarin beschreven is.

Wij zullen niet ontkennen dat er in heel den strijd, ook in zijn voortgang, velerlei misverstand is opgekomen en dat hij velen die bezwaard zijn of uitgetrokken te goeder trouw gehandeld is, maar de eigenlijke zaak, waarom het gaat, kan en mag niet verkleind of bedekt worden onder dat woord misverstand. Het is of het niet al dat spreken van misverstand slechts mistig en nevelig gemaakt wordt, terwijl daardoor het oog voor de eigenlijke zaak wordt verborgen.

We zullen nu het overzicht maar sluiten voor deze week en de hoop uitspreken, dat de reden voor het geven van al deze bespiegelingen welhaast moge vervallen zijn.

Mystiek?

Eenige weken geleden schreef ik over het Jaarboekje der Christelijke Gereformeerde Kerk en over de geestelijke bevindingen van de zieke Mevrouw E.

Hierop heeft ds Sluiter te Assen, christelijk-gerof. predikant, in de „Chr. Geref. Kb. van Groningen“ antwoord gegeven. Wilt dit antwoord een soms gebruikelijke wijze van polemiseren typeert, ga ik er even op in.

Ds Sluiter begint eenige hypothesen van hem omtrent de plaats, die zijn kerk in mijn aandacht hebben zou, voor zekerheid uit te geven. We kunnen hypothesen laten rusten. Als ds Sluiter niet inziet dat de manier, waarop de chr. geref. pers zich uitsprekt over de geschiedenis van den dag beteekenis heeft voor de geestelijke ontwikkeling van de schare en daarom de aandacht waard is, — nu, dan schijnt hij minder gewicht aan zijn eigen leiders te hechten dan ik.

Maar nu de hoofdzak.

Of — haar verberging.

Ds Sluiter zegt van mijn kritiek:

Toch moet hem van het hart, dat mevr. E. en ook de redactie van het Jaarboek verkeerd exegetiseert. Dat is het dus eigenlijk, waarom hij naar de pen gegrepen heeft.

Met Uw verlof, ds Sluiter, dat is het nu eigenlijk h e e l e m a a l niet. Het gaat niet over verkeerde exegetische, maar over de bewering, dat de verkeerde, exegetische van Mevrouw B., die ziek was, zou ingegeven zijn door een directe, aparte, van God gegeven openbaring in het hart van een zieke dame. Het gaat over de vraag, of men persoonlijke indrukken van iemands brein mag inleiden met een „toen sprak de Heere tot Mevrouw E.“ Het gaat over het subjectivisme, over de al te lichtvaardige troostgronden van menschen, die aan God toeschrijven, wat wel eens heeltemaal van hen zelf kon zijn. Het gaat tenslotte over de vraag, of men de zekerheid des geloofs op de rechte wijze verkrijgen zal, dan wel al te gemakkelijk zich laat neerzinken op inbeeldingen des harten. Het gaat erom, of de menschen, die zoo gemakkelijk van anderen beweren, dat ze een „gestolen Christus“ hebben, en dat ze zich zonder diepgaand onderzoek als gerechtvaardigd door God beschouwen, misschien niet zelf aan dit euvel schuldig staan, als zij hun zg. visioenen aanzien voor directe openbaringen van God.

Wij begrijpen niet, waarom ds Sluiter over die hoofdzak heenloopt. Temeer, omdat hij in een bepaald geval in mijn richting vaart:

Wij zijn echter zoo vrij om te vragen: deugt de exegetische van Ds S. wel? Wat Johs. 20: 17 betreft, zijn wij het vrijwel met hem eens. En de toepassing daarvan in de zieleworstelingen van mevr. E. laten wij voor hetgeen het is. De werkelijkheid zouden wij niet gaarne ontkennen, maar evenmin, dat het hier wel wat scheef loopt. Psychologisch echter wel te verklaren.

Hier geeft ds Sluiter in beginsel de juistheid van mijn bezwaar toe. Als het waar zou zijn, dat de teksten, die Mevrouw E. „krijgt“ zonder eenigen twijfel van den Heere zelf haar toegesproken zijn met de bedoeling, dat zij eruit lezen zou, wat ze eruit las, dan moet ds Sluiter niet eens meer onderzoeken, of mijn exegetische juist kan zijn, of onjuist; want als God zelf in een apart gezicht „tot mij over komt“, dan is verder alle twijfel uitsluitend. Heeft Mevrouw E. gelijk, dat Christus haar zoo toesprak, laat men dan direct haar exegetische als die van Christus, vastleggen. Is dat niet zeker, zeg dan ook ronduit aan Mevrouw E.: U moet andere gronden hebben. Als ds Sluiter zegt, dat hij in dat één geval (Joh. 20: 17) de Toepassing van Mevrouw E. „laat voor hetgeen ze is“, dan heeft hij het heele Jaarboek-artikel precies even sterk veroordeeld als ik. Want

wat van God rechtstreeks komt, zal ds Sluiter niet „laten, voor hetgeen het is“.

Waarom zoo'n drukte, als wij het in de hoofdzak eens zijn?

Wilt ds Sluiter dan verder met alle vasthoudendheid betoogen, dat in Joh. 63 de Christus als man van smarten bedoeld wordt („Ik heb de pers alleen getreden“), dan doe hij dat Ik geloof, dat haast alle Kamper generaties prof. Lindeboom dankbaar zijn, die altijd erop wees, dat de pers van Gods t o o r n en wraakgericht door God getreden is — in Joh. 63. Maar het loopt niet over de vraag, of wij na onderzoek het over die exegetische zullen zijn. Want als ds Sluiter werkelijk aannam, dat die zieke Mevrouw door Christus zelf toegesproken was met de exegetische, die hij voor waarschijnlijk houdt, dan moet dat onderzoek zelf hem al een gruwel schijnen. Men moet niet „disputabel stellen“ wat Christus zelf apart uit den hemel komt verzekeren.

Conclusie: ds Sluiter loopt over de zaak zelf heen. Hij is het in den grond met mij eens, maar bedekt dat met een stroom van woorden. Dat is niet erg voor mij, maar wel voor zijn volk; want de onjuiste geestelijke leiding, die in het Jaarboek der Chr. Geref. Kerk gegeven is, en waarvan hij de onjuistheid in principe toegeeft, wordt toch met gesloten oogen in bescherming genomen.

Ook hier blijkt het wel weer, dat zij, die anderen van te groote gemakelijkheid in het geestelijk leven beschuldigen, ze door hun wringen zelf in de hand werken. De Chr. Geref. persmannen zijn voor een deel volmaakt overtuigd, dat zulk mysticisme gevaarlijk is; het is hun ook in Kampen vroeger geleerd. Maar — ze wringen. En dat is een fout — in de zielszorg. Men mag desnoods zeggen: wees voorzichtig en spreek niet al te ruw de kleinen in het geloof toe. Daar kan ik in komen. Maar dat is iets anders, dan verkeerde leiding geven in druk, de fout zien, en toch opzettelijk ze bestendigen.

In Memoriam.

In een kerkbode — plaats en naam doet er niet toe — werd door een kerkeraad onlangs een sympathiek artikel geschreven ter gedachtenis aan een overleden predikant. Daarin staat o.m.:

Op 14-jarigen leeftijd werd Z. Eerw. door Gods opzoekende liefde ontdekt, hetwelk op 19-jarigen leeftijd meer werd opgehelderd, waardoor ook bij Z. Eerw. de lust tot het predikambt meer werd opgewekt en waardoor hij daarna op studie ging, na voorheen in het boerenbedrijf werkzaam te zijn geweest.

Voor ruim twee jaren mocht hij komen tot de verzekering des geloofs.

We waardeeren de goede bedoeling, maar kunnen den laatste volzin niet bewonderen. Hij gaat uit van een opvatting van het geloofsleven, die waarschijnlijk door den predikant in kwestie niet zou gedeeld worden; spreekt over intieme dingen op publieke wijze; geeft, zonder het te bedoelen, een oordeel over heel het ambtelijk leven van dien predikant tot vóór 2 jaar toe; en strijdt — om maar iets te noemen — met de mededeelingen, die bedoelde predikant eens mij deed in een persoonlijk gesprek, toen hij, ruim 12 jaar geleden, mijn gast was. Laat men zulke persoonlijke indrukken niet publiceeren.

Een weigering.

Prof. Obbink schrijft in het „Alg. Weekbl.“:

En ik weiger te gelooven, dat de Asser Synode de afgezette predikanten meteen buiten Gods Koninkrijk heeft gesloten. Ik weiger zelfs te gelooven dat de Asser Synode dat zelf geloof.

Wij zijn heel dankbaar voor die weigering, maar vinden het woordje „zelfs“ een overbodigheid. Want de Asser Synode heeft niemand uit de kerk gezet, en niemand het avondmaal ontzegd. Ze dacht er ook niet over. En vermoedelijk zal niemand bij zijn, als men, alsof het niet „van zelf sprak“, publiceert: „ik weiger zelfs te gelooven, dat zij een moord hebt begaan“. Want zulke weigeringen zijn toch, door het woordje „zelfs“ ietwat onprettig voor menschen, die geen bloed willen zien.

Over „moeilijkheden“.

Dr W. A. v. Es zegt in „Leeuwarder Kb.“ over de „moeilijkheden“, die met betrekking tot de Schriftbeschouwing in den kerkelijken strijd te berde gebracht zijn door sommige bezwaarden. Hij meent:

Verre is het van ons te beweren, dat men daar bereid zou zijn terwille der „moeilijkheden“ die zij zien, reeds met bewustheid het Schriftgezag of de volstrektheid daarvan zelf prijs te geven. Maar — als het er op aankomt, ja, dan maakt daar de houding toch wel eens den indruk, alsof de schaal bij hen nu wel niet beslist ten nadele van de volstrektheid van het Schriftgezag door slaat, maar toch in deze richting wel eens eenige bedenkelijke bewegingen maakt.

Ter toelichting wijst dr v. Es op het volgende:

We denken aan de uitdrukkingen van ds Vermaat in zijn bezwaarschrift op de voortgezette Synode, waarbij hij tenslotte dit als „de groote vraag“ betitelt: „Wat is „Gode Slotte“ in Gods Woord? Is hier ook sprake van een kern? Met betrekking tot welke dingen geldt de autoriteit van Gods Woord?“ We herinneren er aan hoe hij op de vergadering van de Classis Bolsward zich nog niet tot een antwoord in staat verklaarde, toen hem werd gevraagd of de Schrift ook „in den vorm“ door hem als goddelijk onfeilbaar werd beschouwd. En hoe hij op deze vraag ook nog het antwoord schuldig bleef, toen hij drie maanden later, nu na rustige overweging, schriftelijk de vergadering van deze classis een nadere verklaring van zijn gevoelen gaf.

We herinneren ook aan al dat gehaspel over het zoon-genaamde „wereldbeeld“ in de Schrift.

Hij een andere gelegenheid namen we kennis van uitdrukkingen van den volgenden aard, al waren zij

dan volgens nadere verklaring wel niet zoo ernstig bedoeld: „dat de Bijbelsche manier van geschiedbeschrijving zoodanig zou zijn, dat men de mededeelingen niet zoo moet nemen, d. w. z. niet altijd zoo moet nemen als zij er staan“. Bij deze en dergelijke uitdrukkingen spitst een gereformoord denkend mensch toch onwillekeurig even de ooren. En dan mogen ze bij nader inzien wel niet zoo erg zijn bedoeld, als zij lijken, onwillekeurig vraagt men zich toch af, komt hier de schaal niet even naar de verkeerde zijde in beweging?

Hoe kan iemand ook zelfs zulke uitdrukkingen maar gebruiken, wanneer niet, hoezeer ook onbewust, het besef van de volstrektheid van het Schriftgezag reeds wat bij hem geleden heeft?

Het verst ging bij dit alles misschien Dr Geelkerken zelf, toen hij in het 5e vervolgstuk van zijne artikelen over „De Bijbel als Gods Woord“ in „Woord en Geest“ van 25 Juni l.l. met betrekking tot de bij de eerste drie Evangelien op wat verschillende wijze medegedeelde geschiedenis van de genezing van den blinde van Jericho (Mattheus 20, Marcus 10, Lucas 18) de wel omzichtig geformuleerde, maar o. i. toch niet onbedenkelijke gedachte lanceerde: „Bij dergelijke verschillen komt eerder de vraag op, of het aannemen dat hier een onnauwkeurigheid, een vergissing was van den schrijver, de onfeilbaarheid van de Schrift en haar ingeven door den Heiligen Geest zou opheffen“.

Voor ons besef was het bij het lezen hiervan alsof het geloof in het Schriftgezag hier zijn labiel evenwicht wat begon te verliezen en de evenaar op niet onbedenkelijke wijze naar de verkeerde zijde begon in beweging te komen.

Over de zaak zelf spreek ik niet; ik deed het in het kort reeds op bl. 49 van mijn in 1918 verschenen brochure: Tegenstrijdigheden in den Bijbel? (Oms Arsenaal).

De onkunde van een Sap Vrouw.

Uit het Zuid-Afrikaansche blad „Vriend des Volks“ neemt „Neerlandia“ het volgend ingezonden stuk over:

Daar is 'n paar dinge wat my bitterlik grief in verband met die Afrikaanse taalbeweging. Geliefde landgenote, het julle al daaraan gedenk wat dit is dat ons Bybel in Afrikaans gedruk word? Ek wil nie een van die vertalers wees nie, want Gods Woord leer my dat as ek een jota of tietel aflaai, dan sal God ook van my aflaai. Liewe vriende en leraars, wat moet met al die groot Bybels gedoen word wat op die kansels is, moet dit verbrand word? Ek vrees dat die groot Bybels by die Poort van die Hemel teen die vertalers sal getuig en dat nie een van hulle sal toegelant word nie. Al ons leraars is uit hierdie Bybels onderwys en nou is die Woord dan nie meer goed nie. So, vriende, wil ek u waarsku — waak opdat u nie gestraf word nie, want God is 'n verterend vuur. Hy speel nie met ons sondars nie. Sien om u, die strawwe wat op die aarde heers. Dis nie verniet nie. Maak u oge oop, en laat die groot Bybels en al die ander Bybels en boeke nie eendag getuig: „Ek is verag geword deur die mense wat 'n ander leer omhels het“.

SAP VROU.

De goede vrouw schijnt te meenen, dat ook de Statenvertaling door den Heiligen Geest is geïnspireerd.

Een halve eeuw geleden waren er ook in ons land nog, die dat meenden.

Zulk een onkunde zal echter nu wel in kerkaske kringen zoo goed als verdwenen zijn.

Wij vreezen echter, dat het in gezelschapskringen nog voortbestaat.

Een fonds tegen den „preektoon“.

De „Christian Journal“ bericht:

In Engeland heeft een oude dominee, die zelf jaren lang last gehad had van en anderen aanstoot gegeven had met zijn „pulpit voice“ (preektoon) een flinke som gelds beschikbaar gesteld, om de theologische studenten op acht scholen natuurlijk te leeren spreken. Ook hij had waargenomen, dat zijn preeken wiegeliedjes waren, en als een gevolg de menschen in de kerk gingen zitten slapen!

Misschien werkt dat meer uit dan het bekende „leekedichtje“.

Dr N. D. v. Leeuwen.

Dr W. A. v. Es zegt nog in „Leeuwarder Kb.“:

De brochure van Dr Van Leeuwen bevat de nu in druk gegeven bezwaren „tegen het rapport der Synode te Assen over (zijn) gravamen“, welk geschrift op verzoek van deze vergadering eerst bij de classis Drachten was ingeleverd.

Deze classis heeft toen deze bezwaren onderzocht en niet gegrond bevonden.

We vernamen, dat de classis besloot ook het desbetreffende rapport op de eene of andere wijze publiek te maken. Daar is zeker wel iets voor te zeggen. Zoo krijgt men hooren en wederhooren.

Ik geef dit bericht even door, omdat juist gister een bezwaarde broeder mij zeide, het te betreuren, dat men over de gronden van schorsingsbesluiten niet altijd voldoende publicatie kreeg.

Leer en leven.

In de „Geref. Kb. van Amsterdam-Zuid“ (het orgaan van de Geref. kerk aldaar) wordt geschreven over leer en leven.

Eerst wordt gezegd, hoe men vaak redeneert in de kringen der niet-gereformeerden, in welke kringen ons vaak verweten wordt, dat wij voor de leer zoowat alles en voor het leven naar verhouding veel te weinig doen. Ook in de kringen van hen, die ons verlieten, leeft dit bezwaar. Hoe het soms wordt aangekondigd, zegt het blad. De leer, zoo werpt men dan ons tegen.

De leer, hoe nuttig ook, ligt toch altijd maar binnen de sfeer van het verstandelijk begripen. En begripen is geen gelooven. Waarop het juist voor een mensch aankomt, het geloof des harten, dat kan de leer niet geven. Het geloof is een zielewerkzaamheid, die op de keper beziën buiten het verstand omgaat; eerst dan haar volle